No. 1137 **DE TIJD.** 1851.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is ƒ 5,00; voor de buitensteden ƒ 6,00; franco door het geheele Rijk. *Brieven, Gelden,* enz. FRANCO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

DONDERDAG, 16 JANUARIJ.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden voor ƒ 1,00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents per regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 15 Januarij.

Er vertoont zich in de parlementaire krisis, die Frankrijk thans doorstaat, een verschijnsel, dat niet onopgemerkt mag worden voorbijgegaan. Namelijk de spanning, die in de hoogere kringen heerscht, heeft tot dusverre niet de minste uitwerking op de bevolking van Parijs. Deze blijft rustig, kalm, en zelfs onverschillig bij de hartstogten, die door den strijd tusschen de twee magten worden opgehitst. Tegen alle verwachting houdt zich zelfs de beurs van Parijs ferm. Daaruit blijkt ten eerste, dat de Parijsche bevolking zoo groote behoefte gevoelt aan rust, dat zij tot geen prijs zich wil laten medeslepen in eene krisis, die vooral eerst dan gevaarlijk zou worden, als zij er zich in mengde. Zij laat de uitvoerende magt met de wetgevende strijden, zonder zich te verontrusten over het einde van dien strijd, als slechts de openbare rust niet gestoord, en de loop der zaken niet gestuit wordt.

Ten tweede, de Parijsche bevolking schijnt veel te hebben verloren van hare voorliefde voor haar parlement. In den strijd, die thans gevoerd wordt, is zij blijkbaar tegen de nationale Vergadering en voor den President gestemd, en zij ziet met de grootste onverschilligheid de demissie van den generaal Changarnier, die nog zoo onlangs de lievelings-generaal der burgerij was. Zulks valt te meer in het oog, omdat het volk van Parijs nooit groote sympathie voor Lodewijk Napoleon heeft aan den dag gelegd, en zulks nog niet doet. Als het de uitvoerende magt tegen de nationale Vergadering schijnt te begunstigen, dan is het niet uit genegenheid voor den persoon, maar uit het gegrond of ongegrond besef, dat de orde beter gewaarborgd is door den eenhoofdigen vertegenwoordiger der uitvoerende magt, dan door de veelhoofdige en zeer hartstogtelijke nationale Vergadering.

In een onzer laatste nummers hebben wij berigt, dat Pius IX aan de onderscheidene bisschoppen in Zwitserland eene breve heeft gerigt. Onder deze munt vooral uit die, welken Z. H. in zijne vaderlijke bezorgdheid en liefde geschreven heeft aan Mgr. Marilley, bisschop van Lausanne en Geneve, en dien wij hieronder in zijn geheel laten volgen, ten einde te beantwoorden aan de hooge belangstelling, die door het meerendeel onzer lezers steeds is betoond in het lot, hetwelk dien moedigen en door het radikalisme zoo zeer vervolgden Prelaat is ten deel geworden.

PAUS PIUS IX.

AAN ONZEN EERWAARDIGEN BROEDER STEFANUS, BISSCHOP VAN LAUSANNE EN GENEVE.

Eerwaardige Broeder, Heil en Apostolischen Zegen!

Sinds lang was Ons hart van droefheid vervuld en mengden Wij Onze tranen met de uwe, Eerwaardige Broeder, wanneer Wij dachten aan de wonden, die de Kerk, de onbevlekte Bruid des Heeren, dagelijks al zwaarder en talrijker in Zwitserland ontvangt, en aan den fellen oorlog, dien men in dat land onzer allerheiligste Godsdienst aandoet. Maar de zoo bittere droefheid, die Ons hart verdrukt, wordt aanmerkelijk verzacht door de edele, eenen Bisschop waardige standvastigheid, en door de zorgen en bekommering, waarvan Gij niet ophoudt bewijzen te leveren, daar Gij gestadig voortgaat met het bevorderen der zaligheid van de aan uwe hoede toevertrouwde zielen, en met Uwen strijd, vol kracht en volharding, voor de zaak van God en Zijne Kerk; ofschoon Gij reeds al wat het smartelijkst valt, hebt geleden, en in weerwil van het banvonnis, dat Gij nog heden met zulk een onverwinbaren moed verduurt.

Ook vinden Wij een grooten troost in den priesterlijken ijver der geestelijken in uw bisdom, die ofschoon door groote moeijelijkheden neergedrukt, innig aan u verknocht blijven, in uw voetspoor voortgaan, en onophoudelijk met u pogen mede te werken tot verdediging der katholijke belangen en tot het behoud der zielen.

Daarom is het dat Wij, u deze Breve toezendende, Ons op eene bijzondere wijze gelukwenschen met uw uitstekenden en een katholijken Bisschop zoo zeer waardigen moed, en dat het Ons tot genoegen verstrekt aan uwe geestelijkheid een welverdienden lof toe te kennen en u door Onze woorden aan te moedigen, opdat Gij, in den Heer versterkt, en bekleed met de kracht zijner sterkte, te midden der zoo groote angsten en gevaren, met een steeds toenemenden ijver moogt volharden om den goeden strijd te strijden, om uwe kudde op alle wijzen te beschermen tegen de gevaren, waaraan zij is blootgesteld, en om u met standvastigheid en voortgstigheid toe te wijden aan de bescherming van de regten der Kerk.

Het is u niet onbekend door middel van welke verschillende en veelvuldige hinderlagen, vermomde en verborgen listen de vijanden er zich op toeleggen het hart en het verstand der eenvoudigen te misleiden, en hen in hunne trouwlooze plannen mede te slepen, ten einde de Katholijken-zelven dienstbaar te maken aan de vervulling hunner oogmerken, welke geene andere zijn dan de algeheele vernietiging der katholijke Kerk in Zwitserland.

Houd dan niet op, Eerwaardige Broeder, met al de waakzaamheid, waardoor gij u onderscheidt, de aan uwe zorg toevertrouwde geloovigen te vermanen, opdat zij de strikken die hun door hunne vijanden gespannen worden, zorgvuldig vermijden en zich vooral wachten mogen het oor te leenen aan derzelver bedriegelijke beloften, ook dan zelfs wanneer zij met een schijn van godsvrucht bekleed waren. Moedig uwe geestelijken aan, opdat zij, te midden der kommervolle omstandigheden, moeiten en gevaren, hunne kracht ontleenen aan den bijstand Gods, en niets mogen verzuimen wat strekken kan tot aanwakkering van den kerkelijken ijver; opdat zij, bij het gestadig toenemen van dien ijver, mede niet ophouden het Christen volk te onderrigten in de gezonde leer, en hetzelve vermanen om onwankelbaar getrouw te blijven aan de ware beginselen onzer godsdienst en aan de naleving der katholijke voorschriften.

„Hoe grooter de veelvuldigheid van uw lijden is, zegt de H. Joannes Chrysostomus (Epist. 184) des te schitterender en heerlijker zal de kroon zijn, welke bereid is voor hen, die zulk een roemrijken strijd volhouden."

Niets gaat Ons meer ter harte dan al Onzen ijver aan te wenden om u en al Onze overige Eerwaardige Broeders, de Bisschoppen van Zwitserland ter hulp te komen en al datgene te volbrengen wat in Onze magt staat, ten einde de nadeelen te herstellen die aan de Kerk in uw land zijn toegebragt.

Wij houden niet op, dag en nacht te bidden en in den ootmoed Onzes harten te smeeken tot den allergoedertierensten Vader der barmhartigheden, dat Hij in Zijne onuitsprekelijke goedheid een gunstigen blik op Zwitserland gelieve te slaan, opdat Zijne heilige Kerk, verlost van alle rampen die haar thans drukken, er van dag tot dag meer bloeije en in kracht en in sterkte toeneme. Als een bewijs van Onze vurige liefde tot u, geven Wij met liefde en uit den grond Onzes harten, aan u, Eerwaardige Broeder, en aan allen, aan de geestelijkheid en aan de aan uwe zorgen toevertrouwde leeken, als een onderpand van alle hemelsche gaven, den Apostolischen zegen.

Gegeven te Rome bij St. Pieter, den 23 November 1850, het vijfde jaar van ons Pausschap.

PIUS IX, PAUS.

Zoowel de berigten uit Berlijn als die uit Dresden, bevestigen het berigt dat de laatste geschilpunten tusschen Oostenrijk en Pruissen uit den weg zijn geruimd en de organisatie van het Duitsch centraal bestuur definitief is vastgesteld.

De *Revue Catholique* bevatte voor eenigen tijd een opmerkelijk artikel over den toestand der Katholijken in Nederland, hetwelk wij, dewijl het aan onze lezers meest bekende feiten bevatte, niet overnemen, doch dat overigens den toer door Europa schijnt te doen, en reeds door een aantal bladen — thans ook weder door de *Deutsche Volkshalle* — in zijn geheel wordt overgenomen. Eene enkele zinsnede zullen wij er nogtans onzen lezers van onder het oog brengen;

„Een vreemdeling, die door Nederland reist en toevallig in een Protestantsch blad leest, moet al zeer zonderlinge denkbeelden opvatten. Overal kon hij lezen van *priester-heerschappij*, katholijke theokratie, jesuitismus, gewetensdwang, roomsche tyrannij, ultramontaansche slavernij, terugkeer der middeleeuwen, en hoe al die stopwoorden der XVIIIe Eeuw verder heeten mogen. Wanneer hij echter mogt vragen: vanwaar die alarm kreeten? drukt dan de roomsche tyrannij zoo loodzwaar op de gewetens der protestantsche Nederlanders? — dan zou hij vernemen, dat de Katholijken, die 2/5 der natie vormen, tot de rol van politieke Heloten vernederd zijn, en in het bestuur des lands slechts voor 1/20 in aanmerking komen; hij zou vernemen dat van de gemeente af tot den Raad des Konings toe, van de volksschool tot de universiteit, van den politie-agent tot den minister, de protestantsche invloed ongedeeld regeert en alles beheerscht. Hij zou dan inderdaad moeten uitroepen: Zonderling land, waar men de slagtoffers met den naam van beulen bestempelt, en waar de sperwers zich als duiven weten voor te doen!"

Men leest in de *Nederlander:*

„Onder de talrijke grieven, die men dezer dagen tegen de handelingen der Keurhessische regering hoort inbrengen, behoort ook de huiszoeking nu onlangs bij den boekhandelaar Raabe. Het is zeldzaam, dat men hier de personen, die aan dergelijke correctien bloot staan, van naderbij kent. Toevallig is echter de heer Raabe alhier niet vreemd. Hij is omstreeks 1840 wegens politiek vergrijp uit zijn vaderland, Keurhessen, verwezen; heeft een tijdlang in Parijs en Brussel doorgebragt; is vervolgens in Holland gekomen, *waar hij onder anderen te Amsterdam onderscheidene pamfletten tegen de Jezuiten heeft gegeven.* Voor ongeveer vier jaren viel hem in Cassel eene erfenis ten deel en keerde hij dien ten gevolge derwaarts terug. Daar opende hij eenen boekhandel en gaf verschillende brochuren uit, vol van godslastering tegen den persoon van Christus en het Christendom; zóó laag en verachtelijk, dat men van de bevolking onzer vaderlandsche steden zou moeten vreezen, dat zij de regering zou zijn voorgekomen en hem, die zich zoozeer aan het heilige vergreep, eigenmatig zou hebben gestraft. *Raabe is de type van een socialistischen demokraat.* In zijn land heeft hij vele vrienden en talrijke geesdenkenden. Bij zulke personen zal men zich wel niet verwonderen, als er buitengewone handelingen worden toegepast. God behoede ons land, dat zoo iets nimmer noodig worde!"

Raabe is niet de eenige socialistische demokraat, die tevens een onverzoenlijken haat tegen de Jezuiten, of liever gezegd tegen de Katholijke Kerk en hare instellingen koestert. Jezuitenhaat en het roodste socialisme zijn meestal in één persoon vereenigd. Wij hadden meermalen gelegenheid dit aan te toonen.

Onlangs is aan de localen van den Burgerlijken Stand alhier, eene betere inrigting gegeven; voor het Publiek, dat gewoonlijk in den gang van dat gedeelte van het Stadhuis circuleert, is een voegzaam vertrek in gereedheid gebragt, terwijl voor het personeel, bestemd tot het aannemen der aangifte van geboorte, zoowel als voor dat, hetwelk de sterfgevallen inschrijft, afzonderlijke vertrekken zijn ingeruimd. Naar wij vernemen zou er ook reeds een ontwerp zijn beraamd, om bij de invoering der nieuwe gemeentelijke instellingen, eene zaal voor het publiek in te rigten, alwaar de zittingen van den raad zullen kunnen bijgewoond worden. In verband met de sinds eenigen tijd plaats gehad hebbende verbouwing van den achtergevel van het Stadhuis, heeft dit gebouw alzoo eene aanmerkelijke verbetering ondergaan. (*Amst. Courant*).

In den avond van den 6den dezer deelde de heer T. Mastenbroek in *Felix Meritis* beschouwingen mede over kunstwarmte, en toonde door verschillende galvanische, electrische en magnetische voorbeelden en proeven aan, hoe warmte zonder eenig organisch of anorganisch voedsel, zonder hout, turf, kolen, olie, smeer of eenig ander voorwerp kan gevormd worden, doch door het branden van de atmospherische lucht, die door een nauwelijks merkbaren gas-stroom gevoed wordt, in eene hooge mate warmte wordt verspreid, zonder dat de dampkring daardoor in het minst voor de inademing schadelijk of ongeschikt gemaakt wordt. Door een gaslampje, dat de heer Mastenbroek te Londen toevallig zag, is hij op het gelukkig denkbeeld gekomen, eene theorie op te sporen, waardoor men groote ruimten, zalen, gestichten, kerken en andere gebouwen, in een korten tijd, door middel van een bijzonderen toestel, eene soort van kagchel, zonder hout, turf of steenkolen, kan verwarmen, alleenlijk door het branden der dampkrings-lucht.

Heeft de heer Mastenbroek de eer van uitvinder te zijn, de maker van de kagchel, de heer van Laarschot alhier, verdient allezins hier vermeld te worden, want hij heeft ons door de vindingrijke bewerking, even als de heer Logeman van Haarlem, door de vervaardiging zijner voortreffelijke magneten, het bewijs geleverd dat wat de werktuigkunde betreft ook de Nederlander in dit opzigt voor de Engelschen, noch voor eenig ander volk behoeft te zwichten. (*Ht.*)

De heer N. Pieneman is bezig met de laatste hand te leggen aan een afbeeldsel des Konings, in levensgrootte en ten voete uit. Het is bestemd voor de raadzaal van het stedelijk bestuur van Amsterdam, en stelt den Vorst voor in den uniform van kolonel der zeemagt. De Vorst draagt er geene andere ordeteekenen, dan die van het koningrijk en het versiersel van het gulden vlies. Met de linkerhand op den zee-officiers sabel rustende, houdt hij den hoed onder den regter arm en staat op het strand, terwijl men een zeil ziet aan den horizon, welks heldere lucht een schoonen dag voorspelt, ofschoon er, meer naar voren, graauwachtige wolken mogen hangen. Deze laatste zijn in de bewerking zeer dun gehouden en het hoofd komt er op uitmuntende wijze tegen uit.

Men houdt dit portret, om de treffende gelijkenis, de juistheid van teekening, de schoone kleur, de zorg aan het bijwerk besteed, het schoone model en de voortreffelijke behandeling, als het uitmuntendste werk door het penseel van dien kunstenaar geleverd.

In het *Weekblad van het Regt* leest men het volgende:

»Dezer dagen werd door de akademische courant *Lucifer* een gerucht medegedeeld (*ook door ons overgenomen*) betrekkelijk de verplaatsing van den Hoogen Raad uit de residentie naar Utrecht in vergoeding voor het verlies, dat die stad zou kunnen lijden door de opheffing van de hoogeschool aldaar, hetwelk met de verplaatsing in verband werd gebragt. Dat berigt is spoedig daarop door de *'s Gravenhaagsche Nieuwsbode* weêrsproken. Het zal wel onnoodig worden gekeurd, telken male alle losse geruchten, die omtrent de nieuwe regeling van het regtswezen in omloop zijn, tegen te spreken; doch hier, waar het geldt eene zaak van algemeen belang, oordeelen wij het pligt te verzekeren, dat, naar de berigten, die wij alhier uit goede bronnen hebben ingewonnen, zoodanige verplaatsing niet alleen niet is bepaald, maar dat zelfs daarvan niet in het minste iets bekend is."

Op Donderdag den 16 Januarij zal te Rotterdam de verkiezing plaats hebben van eenen kandidaat voor het lidmaatschap der Provinciale Staten, ter vervanging van den heer E. P. de Monchy, die als zoodanig zijn ontslag heeft genomen.

Als eene bijzonderheid wordt uit Gelderland geschreven dat in sommige streken in dat gewest reeds aardbezie-planten in vollen bloei staan, en dat men er zelfs reeds vindt die tot volkomen rijpheid zijn gekomen.

Uit Appingadam wordt gemeld, dat, als een gevolg van de buitengewoon zachte weêrgesteldheid, men aldaar tegenwoordig reeds de spreeuwen ziet. — Zekerlijk een zeldzaam verschijnsel in de maand Januaij.

Z. M. heeft 1°. aan H. T. von Hemert eervol ontslag verleend als 2den luitenant bij de dienstdoende schutterij te Amsterdam, en zulks uithoofde van vertrek naar buitens lands,

2°. bij de dienstdoende schutterij te Amsterdam benoemd en aangesteld: tot kapiteins, A. L. Krook van Harpen, C. F. W. Meerwein, B. A. van Doorn, D. Tobias, W. Hulshoff en H. C. Cruijs, thans 1ste luitenants; tot 1ste luitenants: Mr. R. J. Schimmelpenninck, Mr. S. Wildschut, P. N. Muller, Mr. J. R. Corver Hooft, A. J. Everts, M. C. van Hall, C. J. Kruimel, Q. W. van Hoorn Jr., C. van Lennep, C. S. van Heeckeren, J. F. van der Weijden, D. Rahusen en S. Rendorp, thans 2de luitenants; tot 2de luitenants. C. M. Dreux, thans dienende als vrijwilliger, Mr T. J. van Outeren, J. P. de la Fontaine Schluiter, Mr. B. J. Ploos van Amstel, D. L. W. Hooglandt, A. Willet, J. van Someren Brandt, L. M. Beels, A. L. Kuijper van Harpen, J. J. Beckeringh, A. F. Willink, Mr. J. van Eeghen, J. C. A. Walraven, Mr. P. J. Bosch van Drakenstein, J. J. Kluppel, W. H. 's Jacob, W. A. Croockewit, Mr. C. H. Packer, W. O. Kerkhoven en H. M. Gildemeester, thans schutters.

Z. M. heeft benoemd tot procureur bij de arrondissements-regtbank te Alkmaar J. C. C. van Oostveen Koentze.

Van regeringswege zijn verzonden, om aan de belanghebbende kamers van koophandel en fabrieken te worden medegedeeld:

1°. eene opgave wegens den handel en de scheepvaart van Groot Brittannie, in de maand eindigende met den 5den December ll., en in de elf maanden eindigende met dezelfde dagteekening, — vergeleken met de opgaven omtrent de daarmede overeenstemmende tijdperken der jaren 1848 en 1849;

2°. eene opgave van het getal der katoen-, vlas- en zijdefabrieken in het Vereenigd Britsch Koningrijk, welke aan de factorij-acten onderworpen zijn;

3°. exemplaren van het door de centrale commissie voor de Rijnvaart te Mentz in druk uitgegeven *Statistiek jaarlijksch verslag over* 1849.

De minister van Financien in ervaring gekomen zijnde, dat de »*Aanvraag om Agenten voor eene, bij uitgebreide »bekendschap zeer winstgevende zaak*" enz., welke nu en dan in de dagbladen voorkomt, afkomstig is van het *Hoofdbestuur der Industrie-Compagnie*, gevestigd te Hamburg, met het doel om de Personen, welke het Agentschap aannemen, te belasten met de plaatsing hier te lande van de Loten eener aan die Industrie-compagnie verbondene loterij van fabriek-goederen,

Waarschuwt de ingezetenen ten sterkste tegen het agentschap voor deze en alle andere buitenlandsche loterijen, aangezien zulks, en zelfs het doen uitgeven of verspreiden van eenige berigten, plans of advertentien van zoodanige vreemde loterijen, bij de wet van den 22sten Julij 1814 op de daarbij bedreigde geldboete of gevangenisstraf is verboden.

Het *Weekblad van den Helder en het Nieuwediep* bevat het volgende:

»Toen de heer Bruce uit Overijssel naar den Helder overstak met eene stoomboot, om zich tot de verre reize in te schepen, bevond zich op dat vaartuig een arme visscherman van Schokland, dienst doende als loods; minzaam tegen ieder, van welken rang of stand, onderhield hij zich ook met dien nederigen, maar in zijnen stand verdienstelijken zeeman, en vernam hoe hij door mislukte vischvangst, door vermeerdering van gezin, door tegenspoeden, meer en meer was achteruit gegaan, zich van zijn vaartuig had moeten ontdoen, en thans met de zijnen in kommervollen toestand verkeerde. De liefdadige man zweeg, maar het voornemen tot redding, tot hulp was genomen. In het Nieuwe Diep aangekomen, konden noch veelvuldige bezigheden, noch schitterende eerbewijzen, zijnen hoogen rang verschuldigd en bewezen, hem den arme doen vergeten; het eerste oogenblik van vrijheid, waarover hij beschikken konde, werd benut om zich te verstaan met zijnen waardigen behuwdvader, den heer Schimmelpenninck, tot bereiking van zijn edel doel. Door diens tusschenkomst werd eene vischschuit aangekocht, in gereedheid gebragt, met zeil, treil en alle benoodigdheden tot het aanzienlijke bedrag van pl. min. *f* 700, en geschonken aan den armen Schokker, om te dienen tot eerlijk middel van bestaan voor hem en de zijnen."

ROTTERDAM, 14 Jan. Naar wij vernemen zal door den heer Joost van Vollenhoven Cz. alhier, op de Londensche tentoonstelling worden ingezonden eene glazen kast, bevattende:

Een modelkotter volledig geconstrueerd en afgewerkt, over de lengte doorgesneden, zoodat men dezelve kan openen, waardoor men de constructie inwendig, even zoo goed als uitwendig kan bezigtigen.

Een volledig barkasmodel met kanonade, een dito sloep, een dito giek, een dito jol. (*N. R. C.*)

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 13 Januarij. De Commissie van onderzoek heeft gisteren inlichtingen ingewonnen van de ministers van binnenlandsche zaken en van oorlog, ofschoon deze de processen-verbaal der permanente Commissie nog niet hadden ingezien. Men kwam dus overeen, dat er een tweede onderhoud zal plaats hebben, ten einde voor goed alle misverstanden uit den weg te ruimen. De beide genoemde ministers, de heeren Baroche en Regnault de St. Jean-d'Angely, hebben door hunne gemoedelijke antwoorden op de aan hun gerigte vragen veel toegebragt om de eerste opgewondenheid te doen bedaren.

Het algemeen gevoelen is, dat de bestaande moeijelijkheden weldra door bedaarde verklaringen van weerszijden zullen worden opgeheven.

De rapporteur der commissie was nog niet benoemd.

— De zitting der Wetgevende Vergadering van heden leverde weinig belangrijks op.

— Heden is het voorstel van den heer de Larochejaquelein, tot wijziging der kieswet van 31 Mei 1850, aan de Vergadering rondgedeeld.

— Een dagblad noemt de processen-verbaal in menig opzigt zeer curieus; het zegt dat de permanente commissie zich daarin kalm en waardig betoont, en dat de regering er eene treurige rol in speelt. Vooral wordt de gepaste en ferme houding van Changarnier geroemd, bij de wapenschauwingen van Satory. Het blad doet ook uitkomen het loyaal gedrag van den generaal Neumayer en de verlegen houding van den min. Baroche toen deze door de permanente Commissie met vragen bestormd over de redenen van het ontslag van den generaal, weigerde te antwoorden en zich vergenoegde met te zeggen dat het hier slechts een geïsoleerd feit betrof. Desniettemin erkent ook dit blad dat men voor de gevolgen van het conflict tusschen de beide staatsmagten heden minder beducht was dan gisteren; en dat men wel vermoedde dat de President der Republiek, thans tevreden gesteld door het ontslag van den gen. Changarnier, ook niet weigeren zou om op zijne beurt eenige zijner ministers op te offeren aan het herstel der eendragt.

De beurs duidt steeds veel vertrouwen aan in den stand der zaken. Men begint ook vrij algemeen de hoop te koesteren dat de welgezinde meerderheid, hoezeer zij ook van hare regten overtuigd is, en hare waardigheid gewaarborgd zien wil, den staat niet zal blootstellen aan de gevolgen van een konflict, maar dat zij tegendeel al het mogelijke doen zal om eene botsing te voorkomen.

— De *Union* doet opmerken, hoe trouwloos de Engelsche pers handelt met Louis Napoleon te verdedigen en de Wetgevende Vergadering te verguizen, en herinnert dat die pers ook zoo handelde jegens Espartero, en ook later jegens Louis Philippe, wien zij vleide, zoolang hij nog op den troon zat, maar wien zij beleedigde na zijn val en na zijn dood.

— Men zegt, dat de heer Bourgoing, zaakgelastigde te Madrid, den heer Drouyn de l'Huys te Londen zal vervangen.

— De gen. Changarnier heeft de Tuilerien verlaten en het hotel Pontalba betrokken. Vele vertegenwoordigers en aanzienlijke personen, benevens de staf der nationale garde, hebben den generaal een bezoek gebragt.

— Z. H. Pius IX heeft aan de weduwe van den generaal Molière eene som van 15,000 francs toegezonden alsmede een brief, die zeer eervol is voor de nagedachtenis des dapperen krijgsmans, alsmede zeer troostend voor zijne familie, aan welke de overledene niets dan een roemrijken naam had nagelaten.

MADRID, 1 Januarij. Gisteren heeft de senaat zitting gehouden. De generaal Pavia verklaarde in de laatste zitting dat hij nooit tot geheime genootschappen had behoord, en dat hij nog nimmer de regering van H. M. had aangevallen. De hertog van Valencia had deze woorden als eene toespeling op zijn persoon beschouwd en eischte heden eene verklaring van den gen. Pavia. Deze gaf eenige ligte verontschuldigingen, waarna de gen. Narvaez met de stukken in de hand aanduidde dat zijn gedrag in 1838, tijdens de beweging van Sevilië, altijd onberispelijk en trouw geweest was.

Bij het vertrek van de post ontwikkelde gen. Serrano zijn voorstel om waarborgen te geven voor de onafhankelijkheid der leden van den senaat.

— De Kamer van Afgevaardigden heeft de beraadslaging over het ontwerp betreffende de groote wegen voortgezet.

— Volgens berigten van Cuba 8 December was de rust op dat eiland volkomen hersteld.

ENGELAND.

LONDEN, 13 Jan. Eergisteren overleed alhier de Portugesche gezant aan ons hof, de burggraaf de Moncorvo.

— Volgens berigten per overlandmail ontvangen uit Bombay, Calcutta en Hongkong, heerschte thans in gansch Indië de grootste rust. Sir C. Napier werd den 3 Jan te Bombay verwacht. Java is rustig. Zeerooverijen worden bij voortduring bedreven. In Siam heerschte rust, doch men was bezorgd voor de toekomst.

Volgens berigten uit China hadden de insurgenten weder nieuwe voordeelen behaald, en met de keizerlijke troepen een wapenstilstand gesloten; de troepen des keizers hadden zich bij Canton zaamgetrokken.

— Te New-York had men zeer ongunstige berigten uit Mexico ontvangen De ministers hadden bij het congres magtiging gevraagd, om gedurende zes maanden 400,000 doll. 's maands van de tolontvangsten te mogen nemen en daarvoor wissels af te geven op het tolkantoor.

Het Brazilische gouvernement moet zich ten strijde toerusten.

DUITSCHLAND.

KEULEN, 14 Jan. Men schrijft uit Bern dat volgens het nieuwe militaire ontwerp het leger moet bestaan uit 104,352 man en 6384 treinpaarden. Volgens het Bondsverdrag van 1815 moest dit slechts 32,886 man zijn; volgens de vroegere (napoleontische) bondsconstitutie van 1803 was dit getal bepaald op 15,000 man.

— Te Dresden zullen ook de materieële belangen van Duitschland worden behartigd. Beijeren heeft te dien einde een specialen gemagtigde derwaarts gezonden, om zijne inzigten betrekkelijk de tol- en handels-vereeniging met meerdere kracht te doen gelden.

BERLIJN 12 Januarij. Volgens de *Litth. Corr.* is thans ten aanzien van de katholijke militairen-zielzorg door de aanstelling en bezoldiging van geestelijken in de tijdelijk bestaande behoefte voorzien.

— Manteuffel is alhier heden middag teruggekeerd. Volgens de *D. Ref.*, heeft hij zeer bevredigende berigten medegebragt, en zou het hem gelukt zijn, de laatste geschilpunten met Oostenrijk uit den weg te ruimen. Regtstreeksche berigten uit Dresden bevestigen dit en verzekeren, dat de organisatie van het Duitsche centraal bestuur definitief is vastgesteld. Intusschen is het eerst na lange hevige debatten, dat die overeenstemming verkregen is. Men wil zelfs, dat de tegenwoordige spanning in Frankrijk veel er toe heeft bijgedragen om de geschillen uit den weg te ruimen. Schwarzenberg was voornemens in den morgen van den 11 Dresden te verlaten en over Praag naar Weenen terug te keeren.

KASSEL 12 Jan. De leden van het consistorie en

het opper-medicinaal collegie hebben hun ontslag gekregen. Dit waren de beide eenigste collegien te Kassel, die liever hun ontslag namen, dan tot de uitvoering der Septemberverordeningen mede te werken. De eersten zijn in het bezit der rijkste predikantplaaatsen, én de laatsten hebben als beroemde geneesheeren eene uitgebreide praktijk; het lidmaatschap van Consistorie en medicinaal Collegie, bragt slechts eene schadeloosstelling van 1 a 200 th. op. Dit weet ook het publiek, en daarom heeft het in de demonstratie dezer beide collegien geene bijzondere heldhaftigheid kunnen ontdekken.

Overigens zou deze stap van het consistorie voor de Protestantsche kerk in Hessen van groot belang kunnen worden. Tot dus verre was het aan de orthodox-mysticke partij niet gelukt hare rigting in het consistorie vertegenwoordigd te zien: Het opperst geestelijk gezag in Kassel stond in den jongsten tijd lijnregt in strijd met de godsdienstige rigting van het ministerie. Doch thans heeft de regering het in hare magt gekregen, om der andere partij ook een aandeel in het Kerkbestuur te verschaffen. Men noemt reeds de personen, welker aanstelling tot consistorieraden eerdaags zal plaats hebben. Het zijn ijverige verkondigers der orthodox-protestantsche leer; waardige mannen, die wegens hun geloof en hunne politieke houding menige vervolging en onwaardige behandeling hebben moeten ondervinden. Men is zeer nieuwsgierig, hoe zij zich op hun nieuw standpunt zullen gedragen, want tot dusverre waren zij zelven, zoowel als hunne geheele partij, niet alleen uit persoonlijke inzigten, maar ook wat de beginselen betreft, het met de inrigting van het consistorie volstrekt niet eens.

BELGIE.

BRUSSEL 14 Januarij. Heden hervat de Kamer van Vertegenwoordigers hare zittingen met de discussie over het budget van oorlog. Men zegt dat de heer Rogier en de gen. Brialmont de begrooting zullen verdedigen. De heeren Frère en Tesch, ministers van finantien en justitie, volharden bij hun denkbeeld van bezuiniging.

— In het dorp Dottignies nabij Kortrijk is eene weduwe gestorven van 102 jaren, die tot in hare laatste dagen het vol genot harer zintuigen had behouden.

STADSNIEUWS.

In de 213de Staats-Loterij, zijn in de 1e Klasse bij de 2e Trekking prijzen van *f* 1000 of daarboven te beurt gevallen aan N°. 11228 *f* 1250; N°. 9445, 637 en 11731, ieder *f* 1000.

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 15 Januarij.

BEVALLEN (10 Jan): F. H. Uyt den Boogaard, geb. de Lange, D. — (13 Jan.): G. de Jonge, geb. Stokvis, D.

OVERLEDEN (9 Jan.): J. D. Lulofs, 11½ j. — (10 Jan.): W. P. Bouwers, 5½ j. — (11 Jan.): H. Bechtold, geb. Fokkert, 45 j. - P. C. van Born, wed. Muysken, 85 j. - C. A. Kock, 25 j.

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM, 15 Januarij.

GRAANMARKT.

Tarwe in een deen: 130 ℔ b. Poolsche *f* 280, 125 ℔ ger. Roode *f* 227; 127 ℔ j. Rijn *f* 238, 129 ℔ jar. dito *f* 235, 130 ℔ Kubanka *f* 259.

Rogge prijshoudend met goede handel; 123 ℔ Pruiss. *f* 174, *f* 178; 115, 116, 117 ℔ gedr. *f* 145, 148, 149; 118 ℔ Odessa *f* 160.

Garst, Haver en Boekweit zonder handel. Lijnzaad. Aug *f* 56½.

Op 9 vaten Olie in April ek. 58½; Sept 57; Oct. *f* 57. *Raapolie* op 6/w. *f* 35¼, Vliegend *f* 34¼; 1°. Mei ek. *f* 34½, ¼, Sept., Oct., Nov. en Dec. *f* 34¼. *Lijnolie* op 6/w. *f* 34¾; Vliegend *f* 33¾, *Hennepolie* op 6/w. *f* 37; *Raapkoeken* per 1040 st. *f* 58, 63. *Lijnkoeken* per 104 st. *f* 7½, 11½.

ROTTERDAM, 14 Jan. Tarwe. 163/2 ℔ oude Hoogl. Kleefs. *f* 280; 161/2, 162/2 ℔ jar. dito *f* 270, 275; 162/2, 164/2 ℔ nieuwe dito *f* 260, 270; 158/2 ℔ nieuwe Kleefsche *f* 235. — Rogge. 149/2 ℔ Fransche *f* 174. — Boekweit op 140/2 ℔ nieuwe Rijn *f* 172.

SCHIEDAM, 14 Jan. Garst. 130/2 ℔ Libau *f* 137 kont., *f* 138 6/w. — Moutwijn *f* 10,25; Jenever *f* 13 75; Amst. Proef *f* 15,—, per Ned. vat zonder fust zonder de belasting.

LONDEN, 11 Jan. RUWE SUIKER. In vreemde Suikers zijn weinig koopers; intusschen willen de houders niet tot lagere prijzen afgeven en brengen slechts weinig ter markt. *Geraffineerd* lusteloos. Bruine Lompen 49 s. 6 d. a 50 s.; andere soorten 50 s. 6 d. a 55 s. 6 d.

KOFFIJ. Er zijn verkocht 1000 balen tot 51 s. a 52 s. voor goed ord. native Ceylan.

THEE. De houders zijn niet geneigd om tot lagere prijzen af te geven. Van gemeen Congo is de laatst besteede prijs 1 s.

GRANEN. *Tarwe*, inlandsche, de prijzen der vorige week souteneeren zich flaauwer; naar buitenlandsche is vraag gevoeg. Barletta gaat traag van de hand tot 40 a 42 s. en Polish Odessa wordt lager tot 35 s. aangeboden. *Garst.* Chevalier schaars en gezocht; eene mooije partij Deensche 56 ℔ is de vorige week verkocht tot 30 s. *Haver.* De meeste voorraad bestaat in Fransche en Schotsche, en gaat traag van de hand tot nadeelige prijzen,

LIVERPOOL. 10 Jan. KATOEN. De verkoopen bedragen 3,500 balen voor consumptie. De markt blijft ferm, maar kalm en zonder verandering. De verkoopen bedragen 3000 b. Amerik., 200 Fernambuc en Maranham tot 8¼ a 8¾ d. en 300 Surate tot 5 a 6 d.

BORDEAUX, 11 Jan. VOORLOOP. Armagnac 40; Marmande 35,80. De disponible 3/6 blijft stationnair op fr. 52,50.

NEW-YORK, 31 Dec. KATOEN. De markt was zeer levendig met eene ligte verhooging van ½ a ¾ c. op den prijs der gedwongen verkoopen. Later heeft de markt zich naar onze notering geregeld, waarbij veel omging. Er zijn 10,800 b. verkocht.

RIJST. Wegens schaarsheid is goede en prima soort betaald met 3½ a 3¾ c. fair 3⅜, ord. komt niet in aanmerking Te Charlestown noteert men 2⅞ voor zeer ordinair, 3¼ voor prima; deze laatste wordt snel weg gekocht voor Europa.

POTASCH. Stationnair tot D. 5½ voor New-York en 5½ a 5¾ voor Montreal. Paarlasch D. 5,68¾ a 5,75.

KOFFIJ. ¼ c. hooger; de houders zijn ferm, dewijl de voorraad vermindert Er zijn slechts te koop 2000 b. Rio tot 10¾ a 11¼ c. 500 Maracaïbo tot 11½ a 12; 1000 Laguayra tot 10¾ a 11 en 500 St. Domingo tot 10 c. Java lusteloos, de voorraad bestaat in 14000 b. men noteert 12½ a 13 c.

WALVISCHTRAAN. Volgens de laatste berigten berekent men de opbrengst op 250,000 ton. De markt neigt tot daling; goede waar 48, uitgezochte 50 c. Voor uitvoer zijn gedaan 2200 ton, voor consumptie 1100 ton. De voorraad bestaat uit 15,000 ton.

Wissel. Londen 110¼ a 110⅜; Amsterdam 41¾ a 42.

BALTIMORE, 27 December. TABAK. Men noteert als volgt: gemeen *Maryland* D. 5,50; goed gemeen D. 6; bruin D. 5,50 a 7; mooi bruin D. 7 a 10. *Ohio* is weinig voorhanden. Men noteert bijna nominaal: gemeen Ohio D. 5,50; goed gemeen middling D. 4,50 a 5; goed en mooi rood D. 5 a 8; fine wrappers D. 10 a 15, geele D. 10 a 16.

Door den verkoop van 211 vaten Kentucky is de markt leeg gekocht; men meent tot volle prijzen. Men noteert mindere en beste soorten op D. 9,50 a 15; middelsoorten D. 10,50 a 12.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

		14 JAN. 4½ u. gebl.	15 JAN.	4½ u.	gebl.
NEDERL., Werkel. Sch. à 2½ pCt.		57	57	57⅛	57
Dito Dito	3	66 15/16	66⅞	67	
Dito Dito	4	87 15/16	88	88⅛	88
Dito Obligatien O. I.	4		87¼		
Amortis. Syndic.	3½		88¾		
Handel-Maatschappij	4½	109¼			
Aand. Rijn-Spoorweg	»	94			
Aand. Holl. S. M.	»	62			
Obligatien	»				
BELGIE, Obligatien 1844	»				
Cert. bij de Belg. Bank.	2½		47 3/16		
Dito bij Rotsch. en Volksv	»	47⅜	47¼	47⅜	47 5/16
FRANKRIJK, Obligatien	3	53 9/16	53½	53⅜	53⅝
SPANJE bij *Ardoin* £ 85	5	12⅛	12⅛		
Dito Dito » 510	»	12¼	12¼	12 5/16	12 5/16
Dito Onbep. Stukken	»	11 15/16			
Dito	3	39⅜	39¼		
Dito Binnenl. 2400 P.	»	33 11/16	33 7/16	33½	
Coup. *Ardoins*	4	7⅛	7 1/16	7¼	
Passive					
Fransche Uitgest.					
PORTUGAL te Londen 5 pCt. nu 4	»	35⅛	35⅛	35 3/16	
Dito Dito	»	34⅞	34 13/16	34⅞	
RUSL. bij *Hope* 1798 en 1816	5	105⅛	105⅛		
Dito Dito 1828 en 1829	»	104½	104⅛		
Cert. bij d°. 1831 en 1833	»				
Dito	4½	94⅝	94⅝	94¾	
Dito bij *Hope*	4	87	87		
Dito bij *Stieglitz en C°.*	»	86½	86⅜	86 7/16	
Dito bij id. 5de Serie	4	86½			
Cert. te Hamburg	5		97⅝		
Inschrijving in Assignat.	6		65½		
Cert. van dito	»				
POLEN, Aand. à fl. 500	»	143½			
Dito met Lot. » 300					
AMERIKA, Bank-Actiën					
PRUSSEN, Aand met Lot. R. 50 *f*					
OOSTENRIJK, Metalliek	5 pCt.	70¼	70⅛	70¼	
Dito	2½	36¼			
Dito Nieuwe	2½	37 5/16	37⅛	37¼	
Dito Nieuwe	5	75¼	75⅛	75¼	
Ween Bank bij *Goll en C°.*					
Dito	4				
Aand. met Loting fl. 500	*f*	[illegible]			
Nieuwe dito » 250		263	263	264	
NAPELS, Cert. *Lam en Bouwer* 5 pCt.					
BRAZILIE te Londen 1824	5	89⅛			
Dito Leening 1843	5	88	87¾		
Dito £ 200					
PERU					
MEXICO	5	33 13/16	34 1/16	34 3/16	34 1/16
VENEZUELA 6 pCt. nu	4	35	34⅝		
NEW GRENADA 6 pCt nu	1½	[illegible]	17⅞		
ECUADOR		3 1/16	3 1/16	3⅛	
Grieken					

Denemarken 5 pCt. 98½; Haarlemmermeer 5 pCt. 104.

Over het geheel leverde de fondsenmarkt weinig belangrijks op en was de handel noch in Binnenl. of Buitenlandsche fondsen van eenig beteekenis en bleven de koersen alle genoegzaam als gisteren, behalve Mexicanen welke iets hooger sloten.

Koers van het Geld: Beleening 2½ pc., Prolongatie 2½ pc., Disconto 2 pc.

Wisselkoers.

2/m. Parijs 56¼; Zigt Parijs 56⅝; 2/m. Londen 11,72½; Zigt Londen 11,80; 2/m. Hamburg 35⅜; Zigt Hamburg 35 9/16; 3/m. Lissabon 41½; 3/m. Porto 41½; 2/m. Petersburg 1,81.

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

ANTWERPEN, 14 Jan. Belg. leen. 2½ pc. 50; 5 pc. 97¼; 1840, 5 pc. 99; Spanje Ard. 5 pc. 12; Binnenl. 3 pc. 33 7/16; Coupons —; Rom. Leening 76.

PARIJS, 13 Jan. Fransche 3 pc. 57,—; 4 pc. —,—; 5 pc. 94,90; 5 pc. N. 94,80; Schatk. —,—; Bank-Actien 2230,—; Belg. 1840, 5 pc. —; 1842, 5 pc. —; 4½ pc. 91; 2½ pc. —; Napels 5 pc. 97,—; Spanje, Buitenl. 3 pc. —; Binnenl. 3 pc. 33¼; Holl. 2½ pc. —; Piemont 1834 950,—; 1849 —,—; Haïti 160; Portugal 5 pc. —; Rom. Leening 76.

MADRID, 7 Jan. Spanje 3 pc. 33½; 5 pc. 12½; Uitg. Schuld 3⅞; Coupons 6⅞.

LONDEN, 13 Jan. Cons. kont. — a —; op tijd 96¾ a 96⅞; Braz. 89 a 90; 1829/39 87 a 88; 1843 — a —; Den. 3 pc. 75 a 78; N. L. 5 pc. 100 a 102; Ecuador 3⅜ a 3⅝; Gren. 17¼ a 17¾; Uitgest. 3¾ a 4; Mexico 34¾ a 34⅞; Peru 4 pc. 79½ a 79¾; Uitgest. 34¼ a 34¾; Portugal 5 pc. — a —; 4 pc. 34½ a 35; 3 pc. 35 a 36; Rusl. 1822, 5 pc. 110 a 111; (N.) 4½ pc. 96 a 96¼; Spanje 5 pc. 17¼ a 17½; 3 pc. 38⅝ a 38⅞; Coupons — a —; Passive 3½ a 3⅝; Holl 2½ pc. 57½ a 58; 4 pc. 90¼ a 90¾; Venez. 30½ a 31½; Uitgest. 11¼ a 11¾.

WEENEN, 13 Jan. Met. 2½ pc. —; 4 pc. —; 4½ pc. 82⅝; 5 pc. 95; Bank-Actien 1138; Lot. fl. 500, —; id. fl 300, —.

BERLIJN, 13 Jan. Schuldbr. 3½ pc. 84¼; Loten 120; Rusl. Stiegl. 4 pc. —; Pools. 4 pc. 79½; Loten fl. 200 93¼; id fl. 300 149¾; id. fl. 500 81.

HAMBURG, 13 Jan. Rusl. Eng. Leen. 104; Stiegl. 4 pc. 86½; Spanje, Ard. 5 pc. 11¼; Binnenl. 3 pc. 31¾.

FRANKFORT, 13 Jan. Met. 5 pc. 72⅛; 4 pc. 56⅝; 2½ pc. 37⅞; Bank-Actien 1024; Darmst. Loten fl. 50 73½; id. fl. 25 28¼; Badensche Loten fl. 50 53½; id. fl. 35, 31¾; Nassausche 25½; Holl. 2½ pc. 57; Werk. Sch. 4 pc. 87¾; Sijndic. 3½ pc. 88¼.

SCHEEPSTIJDINGEN.

FOWEIJ 12 Jan. Het schip Geertruida Alida, Kapt. Weits, van Amsterdam naar Corfu, is den 10den dezer, alhier met schade binnengeloopen.

— De Nederlandsche kof Catharina Elisabeth, Kapt. Huisman, van Stettin met tarwe naar Leith, is heden middag, na op de reede alhier twee ankers verloren te hebben, bezuiden deze haven aan den grond gezet; zit op zandgrond doch is lek en door het volk verlaten geworden, uithoofde de golven over het schip heensloegen.

BINNENGEKOMEN:

TEXEL, 14 Jan. K. de Jong, Zuiderzee, Havana. - G. Wychman, Vrouw Gelie, Samos.

HELVOET, 14 Jan. Meyer, Nederwaard, Batavia, l. van Brouwershaven, gesleept door de stoomboot Brouwershaven. - W. J. Dirksen, Susanna Maria Catharina, Almerie. - B. A. Potjer, Emma Obina, Samos.

UITGEZEILD:

TEXEL, 14 Jan. Joseph Frelander, Newcastle. - J. H. Potjer, Catharina Jantina, Hamburg.

RIVIER-VAART.

AMSTERDAM, 13 Januarij in lading naar:

Keulen	L. de Ruiter, Cölln N°. 29.
„	W. Lintz, Herman.
Ludwighaven	A. Hartman, Ludwighaven N°. 6.
Manheim	J. Dorsenbach, Jacob.
Duisburg	H. Kamps, Vlijt en Hoop.
Venlo en *Roermond*	F. Koppelaars, l'Hirondelle. (Beurt L. de Rijk en C°.)
Maastricht	P. Weeks, Stad Amsterdam.
's Hertogenbosch en *Maastricht*	A. Maas Pz., de Vrouw Maria. (Sluit 18 Jan.)
Tiel	C. van Uden, de Vrouw Magdalena. Vertrekt 21 Jan.
Rijnhoogte	ARNHEM 14 Jan. 2 el 23 dm.
	KEULEN 14 „ 8 vt. 11½ „

MENGELWERK.

HERLEVING VAN VONDEL; Zijne werken, uitgegeven door Mr. J. van Lennep.

De pen, wie door de Redaktie van den *Tijd* is opgedragen eenige regelen te stellen ter aankondiging van de Eerste Aflevering der *Werken van Vondel*, in bearbeiding bij den dichter Jacob van Lennep, is geene pessimistische — in tegendeel. Hij, die haar voert, ziet in het heden, bij veel kwaads, veel goeds; naar gelang hij zijne blikken links of rechts wendt, wordt hij nevelen gewaar of een heldere azuren hemelstreek; maar staart hij de toekomst in, richt hij zich naar het verre Oosten — dan, hij getuigt het moedig en blij — heeft hij het voorgevoel van een schoonen en heerlijken dag, die, wat vroeger of later, over de waereldvolken moet aanlichten. Dat voorgevoel vindt zijn grond, even zeer als in 't geloof, in de teekens, die hij heden reeds waarneemt. O kon hij, met éenen krachtigen uitroep, zijne hope, die schier overtuiging werd, overstorten in zijn lezers — met hoe veel meer ijver en liefde zouden allen medewerken om den blijden morgen van den nieuwen dag te verhaasten! Maar hij zou, om zijne meening te doen billijken en deelen, ettelijke boeken vol te schrijven hebben; heden is hem een dagbladskolom opengesteld — hij bezigt ze vast, om op één punt, met een paar woorden, den grond zijner uitzichten te staven.

Alom in Europa legt men zich toe op de beoefening der Middeleeuwen; men onderzoekt, publiceert, verklaart om strijd de uitingen van den Middeleeuwschen geest. Het tijdperk had zijn gebreken — gelijk ieder ander; maar het is een onmetelijke schrede voorwaards, dat men de moeite neemt dat gene te bestuderen, wat, sedert de Hervorming en Renaissance, een voorwerp van minachting geweest was. Het kan niet anders, of men

zal, in weerwil der genoemde gebreken, getroffen worden door het gelijkmatige der volksontwikkeling van die dagen; door de harmonie welke in alle deelen der Godsdienst, Staatbeheersching, Volksleven, Studie, en Bedrijf, uitkwam — ten spijt van den eeuwigen kamp van menschelijke hartstochten, aangevangen 4000 jaar vóór Chr., niet te eindigen dan ten Laatsten Dage. Men moet gaan inzien, dat een hooger, een bovenaardsch beginsel ten grondslag ligt aan al het menschelijke, en als zoodanig in de Middeleeuwen erkend werd.

Allen, die zich niet in den door *Platon-Polichinelle* zoo geestig geschetsten *culte de la panse*, maar liever in den *culte de la pensée* bewegen, allen, die het noodzakelijk overwicht der ziel op het lichaam aannemen en willen, zullen gedwongen worden in den Middeleeuwschen toestand, spijt zijn gebreken, den prototypus van alle Christelijke Maatschappij te zien; om het metafyziesch beginsel, dat ten grondslag aan alles strekte, en op alles invloed had. Men beoefent de Middeleeuwen om onze maatschappij te kunnen voeden met wat men daar goeds opdoet. Het Christelijk beginsel kán niet ondergaan, móet zegevieren; en daarom is aan alles, wat uit dat beginsel is voortgevloeid, een eeuwig bestaan, althands een telkens herleven gewaarborgd.

De Hervorming, beter gezegd, de Kritiek van het Christendom, heeft als afbrekende kracht drie eeuwen gewerkt; het klassieke Heidendom heeft getracht pozitief de leemten aan te vullen, die door de zeisen van het Verzet (of Protestantisme) werden te weeg gebracht. Maar de klassieke Kunst kon maar een oogenblikkelijk palliatief zijn voor de kwaal der versterving, welke zich openbaarde — om dat het klassicisme zelf uitgeleefd had, en eenlijk, met hoe veel zorg ook gebalsemd en opgetooid, op den duur de rol van een mensch niet kan vervullen. Dit alles ziet men heden in, en van daar de weder opwekking der sluimerende middeleeuwsche, of in 't algemeen, onheidensche, méer geestelijke, in één woord Christelijke elementen.

Ook Vondel — in spijt van den invloed dien de Græko-latijnsch gestemde eeuwgeest op zijne vorming geoefend heeft — behoort tot die dichters of kunstenaars, die eerst in onze aan de heidensche boeien ontworstelde tijd recht naar waarde geschat kunnen worden, en wier vernieuwde hoogschatting, bestudeering, heropvoering, of, om zoo te zeggen, herleving, tot de orde der verschijnselen behoort, hierboven gekenmerkt: 't is door de herleving van den Christelijken geest, aan vele kanten des gebieds van kunst en maatschappelijke werking, dat ook den zoo vaak miskenden Vondel een jubelfeest en krooning bereid wordt, gelijk hem in de XVIIe eeuw alleen van de Amsterdamsche schilders, warmvoelende natuurkinderen, mocht ten deel vallen. Het is er immers ver af, dat Vondel door zijn tijdgenoten in al de grootheid vereerd werd, waarmede hij boven zijne mededichters uitstak. Gerard Brandt heeft hem recht willen doen: maar men behoeft de ingenomenheid van den Remonstrantschen prædikant met den fellen en gevreesden bestrijder der Gomaristen niet toe te schrijven aan een zoo veel dieper doordringenden, zoo veel zuiverder æsthetischen zin dan den meesten *beaux-esprits* der XVIIe Eeuw ten deel viel. Hooft, de man van smaak en loyauteit, kon er niet over heen, den Prins der Nederlandsche Dichters een paar harde woorden, het gevolg van een misverstand, en een onnoosel Ave Maria" ten goede te houden — al zou het een heerlijk schouwspel zijn geweest, dat de kernigste onzer prozateurs, vermogend Edelman - den grootsten onzer dichters, in zijne stoffelijke armoede, de hand hadde gereikt.

Waardoor verbindt Vondel zich aan het Christelijk tijdperk onzer literatuur? Voor eerst — ofschoon hij, zoowel als vele onzer uitstekende Middeleeuwers, Latijn leerde, waren hem niet van zijn vroegste jeugd onhollandsche en onchristelijke levens- en kunstformen opgedrongen; zoo werd zijne als 't hertte veronachtzaamde opvoeding de oorzaak eener oorspronkelijkheid en natuurlijkheid, die wellicht ondergegaan ware, indien zijn geest bij het aanleeren der oude talen haren slag niet reeds genomen had. Vondel mag (schoon te Keulen geboren) naar zijn afkomst Brabander genoemd worden: in Brabant heeft de Kritiek, heeft het Protestantisme niet kunnen tieren. Al heeft men ook dáár gebeeldstormd — het was eene uitspatting in regelrechten strijd met den plastischen zin der Belgen: dien plastischen zin had Vondel in hooge mate: deze hechtte hem aan de natuur, langs de natuur aan de historie, en die historie voerde hem eerder en lichter naar Gijsbrecht van Aemstel en de *Maegden*, dan naar de Romeinsche waereld. Wáár hij zich recht in de laatste vermeidde, daar begon hij Konstantijn historiesch te bezingen, daar bezong hij Petrus en Paulus, daar bediende hij zich van wat hij den Klassieken roofde om de allegorie op Barnevelt te schrijven, of *Gijsbrecht* en andere poëemen te stoffeeren. Overigens zal niemant hem euvel duiden, dat hij ook zijn eigenlijke vertaal-oefeningen uit het Latijn door den druk gemeen maakte; te minder daar de kritiek van zijn Ovidius, door Huydecoper, ons vier uitmuntende deelen over Taalkunde heeft opgeleverd; en al zeggen de geleerden, dat hij het »fijne van Virgilius" nooit begrepen heeft, en zoo min in zijne proza- als in zijn rijmvertolking heeft kunnen te-rug-geven. Het verhollandschen van de harpzangen des Koninklijken Profeets was hem dan ook mogelijk beter aanvertrouwd; gelijk het dramatiesch en epiesch ilustreeren van zoo menig hoofdstuk van de beide deelen der H. Schrift.

Natuur, eigen Historie, Christendom, ziedaar wat Vondel krachtig toesprak, en niet alleen deze voorwerpen van beschouwing en schildering had hij met den middeleeuwschen genie gemeen; maar hij was even aktueel als de Middeleeuwers. Hij voelde, dat de kunst geen op zich-zelve staande en ten gevolge van een koel besluit op een onverschillig oogenblik beoefende liefhebberij was. De kunst was voor hem geen stiefkind, de vrucht van »ledige uren", als bij Huygens en Cats; zij was zijn levensform; gelijk zij 't van elken mensch in meerdere of mindere mate behoorde te zijn. Al wat hem overkwam, wat hem eenigzins trof, werd dadelijk bij de aanraking met zijn geest aan het dichterlijk levensbeginsel onderworpen, en stapte van nu af aan voort op dichterlijke *voelen*. Van daar die verscheidenheid van geest en toon bij hem — even oneindig als de nuancen in het persoonlijk wezen van den dichter. Van daar ook, dat hij moeilijk buiten zichzelven trad, en de dingen geheel objektief beschouwde — als waarop het trotsche ongeloof dezer dagen zoo veel prijs stelt. Begrepen de middeleeuwsche dichters, dat zij zich van kontemporeine formen ter bekleeding van oude denkbeelden moesten bedienen, en werden de Israëlieten tegenover de volken, die zij ten onder brachten, in ridderlijke *joesteering* voorgesteld — ook Vondel maakte geen zwarigheid de Engelen met zwaarden en rondassen te velde te doen trekken en den Vader in den Hemel in menschelijke vormen bij den vergaderden Raad te doen voorzitten. Trouwens — men moet voorwerpen, die tot eene hoogere orde behooren, *niet* voorstellen, of men moet ze voorstellen in formen bevatbaar voor den toeschouwer of hoorder. In het eerste geval verdelgt men de kunst, en snijdt men den omgang af van den mensch met al wat bovenzinnelijk is; in het tweede geval, *n'en déplaise* aan de mannen der »onzichtbare Kerk", vervult men de levensvoorwaarde van den mensch, die uit geest en stof bestaat.

Maar vooral door het charakter zijner poëzij verbindt Vondel zich aan het Christelijk tijdperk. Niet slechts, wáár hij mystische onderwerpen behandelt, niet slechts na zijn openlijken overgang tot het Katholicisme — ruim twintig jaar vroeger wordt men reeds op het liefelijkst in zijne poëzij getreeld, door eene zekere tederheid in gevoel en gedachte, door eene *délicatesse*, gevoegd bij treffenden eenvoud, die naast zijn stoutheid van andere oogenblikken, maakt, dat hij, zoo als de heer van Lennep te recht getuigt, »al zijn tijdgenooten verre achter zich liet (bl. 4)." Dat hartelijke, om het zoo eens te noemen, waarvoor hij altoos de keurigste, de eenig-juiste uitdrukking vond, iets kinderlijk onbedorvens, bekend noch met sensualisme noch met materialisme, doet mede hem, in de Heidensch-pedante geleerdheidsrichting der XVIIe eeuw, de Christelijke kunst glansrijk vertegenwoordigen. Men zou op Vondel, in sommige uitingen van zijn veelzijdigen geest, het zeggen van Heinrich Hoffman, den eersten ontdekker onzer poëzij in het tijdvak 1150—1550 mogen toepassen: »selbst noch in späterer Zeit, in dem prosaischen XVIIe Jahrhundert, wo die Welt ihre Liebe und Begeisterung, ihre Poesie verloren zu haben scheint, hangt das religiöse Gemüth mit inniger Liebe an seiner Andacht zur heiligen Jungfrau" en alle andere liefelijke beelden uit meer algemeen dichterlijke dagen. Zelfs reeds in het jaar 1622, dus lang voor zijn openlijken te-rug-keer in den schoot der Kerk, wijdde hij aan de H. Agnes een dichtbloem (1), wier liefelijk waas en heldere dauwdrop een ademtocht en blijdschapstraan der maagd-martelaresse scheen, door de vereerders van den boeleerenden Olymp geëerbiedigd. (*Vervolg en slot morgen.*)

(1) 't *Ghesang* vóor J. Stalpert van der Wielens, *Vrouwelick cieraet van St. Agnes versmaedt*, zonder naam van auteur uitg. te 's Hertogenbosch; 1622. 4°.

ADVERTENTIEN.

(792) Heden overleed aan eene langdurige ziekte en na voorzien te zijn van de H. Sacramenten der stervenden; tot mijne en mijner kinderen droefheid, mijne geliefde jongste Dochter LOUIZA MARIA GEERTRUIDA HENRICA, in den ouderdom van bijna dertig jaren.

OLDENZAAL, J. F. A. KISTEMAKER.
12 Januarij 1851.

(793) **Let wel.**

Een GEHUWD PERSOON, in het vol bezit zijner mannelijke krachten wenscht, hier ter stede geplaatst te worden als **KASSIERS-KNECHT, PAKHUIS-KNECHT, KANTOORLOOPER** of in eenige andere betrekking van dien aard, waartoe voldoende lichaamskrachten en *stipte eerlijkheid* vereischten zijn. Mogt zulks verlangd worden, dan is hij in staat een goeden BORG te stellen. Reflecterenden worden minzaamst verzocht hem onder Letter H. V. D. te ontbieden aan het Bureau van dit Blad.

(791) Wij zijn in het bezit van een Attest van den Edel Achtbaren Heer J. W. DE WIT, Burgemeester te Loosdrecht, waarin de GOLDBERGERSCHE KETTINGEN warm aanbevolen worden. Z. Ed. Achtb. heeft na eene ziekte lang aan Rheumatische pijnen in de hiel en voet geleden, die zoo erg waren, dat hij het been niet neer durfde zetten, en waartegen hij vruchteloos alle middelen gebruikte. Een GOLDBERGERSCHE KETTING, die, zoo als wij gehoord hebben, door een vriend hem opgedrongen werd, heeft in eenen nacht de pijn zoo zeer verminderd, dat hij het been durfde neerzetten en er zelfs op staan kon; binnen eene maand was de ziekte geheel verdwenen.

DE ECHTE KETTINGEN met het Rosabandje zijn in de onderstaande Dépôts te verkrijgen voor *f* 1.80, *f* 2 70, *f* 3.60, en *f* 5.40.

Amsterdam, Verkoophuis.	Hindeloopen, David de Jong.
Amersfoort, A. H van Ruyven.	Heerenveen, G. Overdiep.
Akkrum, Pieter K. de Groot.	„ Gebr. Padberg & C°.
Almelo, C. Rossmark.	Harlingen, L. P Mirande Pz.
„ R. Steenbergh.	Hoorn, L. B. Ruttenberg.
Apeldoorn, Bruno Tideman.	Helmond, H. Martin.
Arnhem, Tikkel.	Helvoetsluis, H. G. v Steeden.
„ G. Holland.	Kampen, Jufvr. M. Vooght.
Assen, H. P. A. van Gorcum.	Kleef, Gebr. de Bruin Ouboter.
Alkmaar, J. Brongers Gz.	Leyden, A Dirks.
Batavia, S. D. Brandon.	Leeuwarden, S. P Postma.
Bergen op Zoom, D. Pouwels.	Maastricht, Primavesi ainé.
„ C. H Veraart.	„ Primavési cadet.
Bolsward, S. S. Oosterbaan.	Middelburg, J. C. Kries.
's Bosch, F. L. Welsch.	Monnikendam, P. de Boer Pz.
Boxmeer, F. Leblanc.	Nijmegen, Gebr. Swemmelaar.
Breda, Wed. J. Julianus.	Nieuwe Diep, T. Groen.
Dokkum, A. Schaafsma	Paramaribo, D. W. G. Heepke.
Doetichem, W. J. Raadgeep.	Pekel-A, Gebr. Polak.
Delft, J. T. Wagner.	Purmerend, J. S. Veen.
Doesburg, H. Lebbink.	Rotterdam, J. A Klinger en C°.
Dordrecht, J. Veth Jr.	Roermond, J. J Romen.
Deventer, J. Muller.	„ P. Hanrath.
Enkhuizen, G. Rienderhoff.	Schiedam, Mej. A. B. Roeplus.
Eindhoven, R. Gruithuyzen, Rz.	Sneek, P. T. Potma.
Franeker, K. Drager.	Thiel, L. Ulfelder.
Gouda, A. Goedraad.	Tholen, T. J. Maas.
Gordijk, S. G. Swart.	Utrecht, Ferd Meijer.
Gorcum, H. Bedery.	Venlo, C. J. v. Boom (Vader).
Groningen, R. Hartman.	Veendam, S. Savenye.
„ J. L. Lagro Jr.	Vlissingen, A M. Kalbfleisch.
„ C. Rikkers.	Winschoten, G. Wasman.
Goes, J. Bouwens.	Wijk bij Duurstede, Wed. C. Zorn.
„ C. Vreeke.	Wageningen, W. J. Tibout.
's Hage, Sack en C°.	Zaandijk, P de Boer
Haarlem, J. Larsen.	Zierikzee, C. v. Schaick.
„ Wed. de Lange en van Ek.	Zutphen, J. H. A. Wansleven.
Harderwijk, Wed. G. Tijhoff.	Zwolle, W. Ulderink Jr.
	„ A. A. v. d Kolk.

(790) *Aan de Inteekenaren is verzonden:*

De Eerste Aflevering der Prachtuitgave van

DE WERKEN VAN J. VAN VONDEL,

IN VERBAND GEBRACHT MET ZIJN LEVEN,

EN VOORZIEN VAN VERKLARINGEN EN AANTEEKENINGEN,

DOOR

Mr. J. VAN LENNEP.

Opgedragen aan Z. M. den Koning.

De inteekeningsprijs dezer Aflevering met glyphogra phischen Omslag en Afbeeldingen is . . . . . f 1.—

De toezegging door velen gedaan van bij de verschi ning der Eerste Aflevering te zullen inteekenen, hee de Uitgevers doen besluiten, het regt op de *Prem* bij de Voorwaarden bepaald, ook op hen uit te strekken die, vóór het verschijnen der Tweede Aflevering, zic als Inteekenaars zullen hebben opgegeven. — Bij d Tweede Aflevering, welke zeer spoedig volgt, zal ee voorloopige *Naamlijst der Inteekenaren* worden gevoeg

De Uitgevers wenschen te dezer gelegenheid hun opregte erkentelijkheid aan den dag te leggen jege allen, die door hunne deelneming deze even moei volle als kostbare onderneming hebben helpen tot sta brengen. — Overtuigd van in ieder opzigt al het kun te hebben in het werk gesteld, om een vertrouwen, z hoogst vereerend, naar waarde te beantwoorden, voeg zij hierbij de verzekering, dat, onder Hoogeren Bijsta de eenmaal ondernomene taak door hen met gelijk ijver en gelijke zorg krachtdadelijk zal worden vervol en voltooid.

M. H. BINGER & ZONEN

Bij alle voorname Boekhandelaars l de Eerste Aflevering ter inzage, en is de ge genheid ter inteekening opengesteld.

Te Amsterdam bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgev